

SOCIALDEMOKRATERNAS KONVULSIONER

Att Paavo Väyrynen dagen efter den solklara segern (57-43) i Finland för JA till EU började försöka manipulera fram ett nej förvånar väl ingen. Men att även en del politiska kommentatorer och journalister började tala om en motgång för JA och en osäker utgång kan verka egendomligt. Om NEJ segrat med 50,5 - 49,5 hade det inte blivit minsta diskussion om hur resultatet skulle tolkas.

Felaktig föreställning

Förklaringen till denna asymmetri är egentligen rätt enkel: kommentatorerna utgår från den till synes självklara men djupt felaktiga föreställningen att valet står mellan en förändring och ett status quo. Det går då att hävda att förändringen inte stöds av en majoritet av folket eftersom 74 procent röstade.

Men även NEJ är ett val, och ett val som troligen innebär större och mer

drastiska förändringar på många områden än ett JA. Konsekvenserna av ett säkerhetspolitiskt och ekonomiskt utanförskap har varit ett starkt argument för de finländska JA-röstarna. Röstkolkare skulle med samma rätt kunna räknas in i JA-sidan: medvetna om Ja-sidans säkra seger har de genom att avstå tagit avstånd från de förändringar som utanförskapet skulle ha inneburit.

Formell tolkning

Men enklast och snyggast är att avstå från all sådan advokatyr och vara strikt formell. Ett ja är ett ja är ett ja, ett nej är ett nej är ett nej, hur liten majoriteten än är. Om man i förväg sagt att folkviljan skall repekteras även om den är rådgivande, får man avstå från taktiskt manövrerande med hänvisning till för svaga majoriteter

Om Finland också kommer att ta sitt riksdagsbeslut före den svenska omröstningen ökar chansen för ett JA även här. Det nordiska förbund som en del på

NEJ-sidan satt som alternativ har fallit. Alternativet EES blir mycket mindre lockande, då ett EES-block bestående av endast Sverige, Norge och Island förlorat mycket av sin förhandlingstyngd gentemot EU.

Tveksamma socialdemokrater

Men segern är långt ifrån klar. Den faktor som av många, inte minst näringslivsföreträdare, tillmättes stor vikt för ett JA har visat sig vara en chimär. Många hävdade att endast en socialdemokratisk regering kunde få tillräckligt många tveksamma socialdemokrater att rösta JA.

Socialdemokraterna själva har också slagit mynt av denna myt. Först genom att framtvinga att folkomröstningen lades efter valet. Därmed garanterades i praktiken miljöpartister och (f d?) kommunister tillträde till riksdagen och en borgerlig majoritet blev tämligen osannolik. Dessutom förvärrade osäkerheten i EU-frågan krisen på finansmarknaden och räntestegringarna, vilket givetvis spelade den socialdemokratiska propagandan i händerna.

Svårartad självstympning

Efter valet använde också Ingvar Carlsson omsorgen om EU-kampanjen som ett argument mot samverkan med folkpartiet.

"Tanken" att endast socialdemokrater skulle kunna föra Sverige in i EU är ett uttryck för svårartad politisk självstympning på den borgerliga sidan. Det är samma slags naivitet och politiska oskuld som fått aktörer på finans-

marknaden att skylla budgetunderskottet på "politikerna" i allmänhet i stället för på dem som burit huvudskulden, socialdemokraterna. Man accepterar en evig (s)-hegemoni i svensk politik: De nödvändiga förändringarna kan bara genomföras av det parti som av verklighetens tryck motvilligt accepterat dem.

Ödesfrågor

I ett upplyst samhälle borde det vara tvärtom. De som bäst kan sanera finanserna och modernisera välfärdssystemen borde vara de som i decennier varnat för den utförsbacke vi nu är i, inte de som svarat på besparingsförslag med klasskampsparoller. De som borde ha största förutsättningarna att leda landet in i EU borde vara de som längst med entusiasm sett gemenskapens möjligheter, inte de som beslöt sig i form av en fotnot i ett krispaket. Dessa två ödesfrågor närmar sig sitt avgörande. Socialdemokraterna är milsvitt från en politik som kan hejda bankrutten. Nu visar de också en betänklilig tvekan inför att driva medlemskapsfrågan resolut.

Regeringen Bildt satte EU främst i sin regeringsförklaring. Regeringen Carlsson sätter den inte alls. "Jag som statsminister..."

Nonsensargument

Förfarandet kan försvaras med att detta är att visa respekt för väljarna, att inte tvinga på dem en uppfattning etc. Sådana argument är nonsens. Ingen kan över huvud taget tvinga på en människa en uppfatt-

ning. Men en ny regering har en sådan auktoritet att den genom denna kan få med sig människor åt det håll man bestämmer sig. Detta är inget fult, det är väl vad man försöker göra på andra områden, till exempel att få uppslutning kring en besparingspolitik (om någon). "Politik är att leda".

Denna chans att få folket med sig avstår Ingvar Carlsson från, uppenbarligen med motivet att få med sig Margareta Winberg och Marita Ulvskog i regeringen. Förvisso en återpegling av att partiet är delat i EU-frågan men knappast ett sätt att främja ett JA. Plattformen som minister ger EU-motståndarna auktoritet och – inte minst – mediauppmärksamhet.

Stå utanför regeringen

Om nu Ingvar Carlsson av för oss okända skäl ansåg Margareta Winberg och Marita Ulvskog oundgängliga i regeringen, och om de inte var beredda att förses med munkavle i EU-frågan, fanns ju alltid möjligheten att låta dem stå utanför regeringen till efter omröstningen. Då skulle regeringspolitiken ha kunnat omfatta den fråga som är den allra viktigaste i svensk politik för lång tid framåt. Efter ett JA kunde de ta plats i regeringen och i enlighet med beslutet på partikongressen lojalt acceptera att administrera inträdet.

Kanske har Ingvar Carlssons märkliga hanterande av EU-frågan inte avgörande negativ betydelse. Men man kan knappast hävda att ett JA sker tack vare den socialdemokratiska valsegern. Och inför risken av ett nej finns det anledning att

säga till den nye statsministern: "Det var Du som svängde partiets inställning till EU-frågan och som en gång lämnade in vår medlemsansökan. Du vill väl inte gå till historien som den som sedan schabblade bort det hela framför mål? Som läget nu blivit måste Du nog ta en duell med Dina NEJ-ministrar. Eller verkar det lika hotfullt som en debatt med Carl Bildt under valrörelsen?"

Stort äventyr

Egentligen är det en outhärdlig tanke att en fråga av denna dimension skulle få avgöras av snävt taktiserande. Likaså är – i synnerhet jämfört med Finland – tystnaden om de säkerhetspolitiska konsekvenserna påtaglig och beklämmande. Finlands omsorg om att ingå i en större europeisk säkerhetsgemenskap avfärdas litet föraktfullt med "rysskräck", och svenskar hänger sig ohämmat åt snävt provinsialt tänkande. Ryssland är ju långt borta, och vi har ju Finland som buffert. Det återspeglas inte minst i regeringsförklaringen med dess uppgradering av alliansfriheten och vår möjlighet att stå utanför krig i vårt närområde. Ett tänkande som vi innerst inne inte trodde på ens under det kalla kriget och som nu blivit alltmer obsolet.

Att ansluta oss till en europeisk gemenskap är ett stort, okänt, säkerhetspolitiskt äventyr. Men så är även utanförskapet. Och om det stora fredsprojektet störs av sådana konvulsioner som lätt kan inträffa i Europas östra delar är det bättre att möta hoten i vänners sällskap än ensamma.